

Autoportret / "Motičicu i u minska polja"

Despot, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:090657>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

Preddiplomski studij kiparstva

ZAVRŠNI RAD

Student: Matea Despot

Kolegij: Kiparstvo IV

Mentor: Red.prof.mr.art. Alem Korkut

Akadska godina: 2022./2023.

Autor: MATEA DESPOT (4.godina preddiplomskog, kiparstvo, mentor: prof. Alem Korkut)

Naziv rada: Autoportret/''Motičicu i u minska polja''

Materijali: glina, LED display

Dimenzije: glina promjenjivih dimenzija, panel 35x47x25cm

Godina: 2022./2023.

Tekst sa izložbe:

Priča br. 1.

Sjetim se svoje pokojne babe, bila je ko' motika (građom, mislim), a rodila ih je četvero. Kopala je motikom puno na poljima iznad Biokova i na ledini iza kuće. Kažu da sam puno na nju izgledom. Istina, ponekad kad pogledam svoje ruke, najednom vidim njene... Čudno je to. Zato je ovo autoportret.

Priča br. 2

Postojala je ta jedna žena, majka dvojice neodgojenih sinova, jer su sinovi ovdje često neodgojeni. Smiješno, ali znala je reći: ''Motičicu i u minska polja'' - to je naime bio njen prijedlog discipliniranja neodgojene djece. Ne znam.. No, kad sam izašla iz bolnice, a nakon oporavka od jednog psihičkog sloma, sjetila sam se te izjave. Odlučila sam nabaviti svoju motičicu. Ono.. za disciplinu. Nisam išla u minska polja, izašla sam iz njih. I vjerojatno ću ponovo ući.

Ali takav je očito život.

O procesu

U prvim koracima realizacije ovog rada, ideja je bila izraditi objekt motike od materije koju predmetni alat obrađuje, a to je zemlja. No, s obzirom da je proces realizacije ideje formiranja objekta od humusa djelovao izričito zahtjevno i kompleksno, odlučila sam se na prihvatljiviju i pristupačniju opciju, a to je formirati predmet od gline. Objekt izrađen od gline izveden je u dva dijela od kojih su napravljena dva gipsana kalupa, jedan za trokutasti metalni dio (kojim se motika zabija u zemlju), a drugi za dugačku dršku kojom se alatka drži u ruci. Oblikovane forme su evocirale oblik dijelova motike, iako ponešto uvećanih dimenzija radi postizanja čvrstoće i cjelovitosti na pojedinim segmentima forme, a koju je bilo potrebno zadržati radi finalne prezentacije. Prvi rezultati dugotrajnog procesa nisu bili zadovoljavajući, ali jednom vrlo zahtjevnom metodom pokušaja i pogreške, uspjela sam realizirati predmet od gline u jednom komadu. Taj predmet je reproduciran nekoliko puta metodom kvećanja gline u gipsane kalupe. Motike od posušene gline su naposljetku bile izložene na bijeloj neutralnoj podlozi, aranžirane u jednu nakupinu koja je doprinijela skulpturalnoj dimenziji kompletnog postava.

Zašto motika?

Motiv motike me nesvjesno pratio kroz čitav život. Kao što je već navedeno u tekstu sa izložbe, generacije moje familije su se koristile motikom koja je predstavljala rudimentarni alat pri obradi zemlje. Uz pomoć ovog alata okopavali su se vrtovi i polja iz kojih su nicala i rasle biljke, a koje su pak rađale plodove kojima su se prehranjivale čitave porodice, staro i mlado, životinje i nanovo biljke, odnosno biljnim otpacima se dohranjivala zemlja za sljedeći urod. Iako je taj teški rad bio jalov i ponekad je obitelj jedva preživljavala, s druge strane je unosio određenu strukturu, istinski fizički napor, kontakt sa zemljom i vjerojatno jedan otpušajući osjećaj ispunjenosti nakon. Možda potonje romantiziram, ali ne kaže se uzalud kako nema boljeg sna nakon ozbiljnog fizičkog rada. U svakom slučaju, bio je to uistinu predmet od krucijalne važnosti.

U mojoj osobnoj povijesti, motika će postati više od običnog svakodnevnog uporabnog predmeta. Taj trenutak je obasjao moju svijest nakon neposrednog iskustva hospitalizacije i tranzicijskog procesa koji je uslijedio. Prapočetak tog iskustva najvjerojatnije seže u moje najranije djetinjstvo, ali je dosegnuo kritičnu točku u odraslim godinama, kada je moj život postao gotovo neizdrživo stihijski i frenetičan. Neprestano žongliranje sa svim mogućim obavezama koje život nosi je u jednom trenutku dosegulo svoj klimaks, nakon koje je hospitalizacijom uslijedila tiha remisija. To je značilo vraćanje na tvorničke postavke gdje je dan nanovo postao dan, a noć je služila isključivo za odmor i prijeko potreban san. Ritam hranjenja se odvijao prema rasporedu, u 8h doručak, 12h ručak, 19h večera. I tako ispočetka, opetovano, svaki dan, bez iznimke.

Tek kad se to uistinu odigralo, počela sam biti svjesna sve sile važnosti dnevnog rasporeda i količine discipline koja je potrebna kako bi se raspored održao i time funkcionirao. Svaki dan ispočetka, opetovano, bez iznimke. I tada sam se prisjetila izjave jedne obiteljske poznanice, a koju je moja mama povremeno ponavljala: "Motičicu i u minska polja". Bila je to tobože ideja za discipliniranje neodgojene djece. Tu je vjerojatno počela perpetuirati ideja formiranja tog predmeta koji je formirao neposredno zemlju, a posredno i čovjeka i njegovu disciplinu, kreirajući fizičku i mentalnu izdržljivost te nadnaravnu snagu za preživjeti nemoguće. U današnjem svijetu taj alat (korišten još u antici) jest gotovo na pragu izumiranja. Uslijed ekstenzivne mehanizacije i tehnologije masovne proizvodnje motika postaje ili će uskoro postati arheološki primjerak.

Od osobne povijesti prema pitanjima budućnosti

Suptilna, ali vrlo moćna forma motike me prvotno nagnala da istražim temu autoportreta na jedinstven način. Međutim, rad ne progovara isključivo kroz dublje slojeve osobne prošlosti već nastoji proniknuti u zamagljeni obzor sve nesigurnije budućnosti čovjeka općenito. Već sam naslov rada sugerira o odnosu djelovanja ruku i nasušne potrebe za fizičkim radom, dok paralelno evocira tu gotovo atavističku potrebu za kontaktom sa zemljom i hranom koja iz nje izrasta. Ta hrana nisu samo organizmu prijeko potrebni nutrijenti već i ona kognitivna hrana, koja umiruje mozak jer tijelo pri obradi zemlje stavlja u određeni napor. Sve je to u neprestanoj sprezi sa suvremenim metodama življenja koja proklamiraju sjedilački način, neprestano uživanje i lagodnost kroz kontakt sa tehnologijom, a na čije su postulate stavljene tržišne vrijednosti u obliku potencijalnih lifestyleova koje je potrebno slijediti ili imitirati. Vječita jurnjava prema ispunjenju takvih ideja življenja, ali i uopće ambicija za osobnim uspjehom, sustavno doprinosi stvaranju društvene klime koja je izričito nepovoljna za mentalno zdravlje odraslih pojedinaca, ali i djece. Stoga je glineni rad naposljetku stavljen u opoziciju sa reprezentacijskim modelom posljedica suvremenog življenja koji u obliku svjetleće reklame strši sa zida. Krhkost i efemernost glinenih predmeta pak sugerira pitanje održivosti i opstanka našeg prirodnog okruženja, čime motika kao simbol vezan uz poljoprivredu i obradu zemlje, postaje podsjetnik na sve izazove s kojima se suočava današnji svijet. Ekološki problemi, negativan utjecaj antropocena na okoliš, potencijalna nestašica hrane u budućnosti time također postaju kontekstualni elementi ovog umjetničkog rada.

Osvrnem li se na pisanja talijanske teoretičarke Rosi Braidotti*, svojim radom mogu dodatno podcrtati važnost potrebe za savladavanjem historijski proizvedene diskrepancije proizašle tradicionalnim dualističkim podjelama tijela i uma. Citirajući Marxov koncept "otjelovljenja uma i poumljenja tijela", Braidotti napominje kako naše tijelo nije prazan prostor koji služi nastanjivanju uma, već aktivni dio našeg identiteta i načina razmišljanja. Stoga, tijelo i um su nerazdvojni, i kroz fizički kontakt možemo bolje razumjeti svoje tijelo i njegovu povezanost s okolišem. Teoretičarka Braidotti ujedno postavlja geocentrirani subjekt kao zamjenu za antropocentrički pogled na svijet. Umjesto da stavljamo čovjeka u središte svemira, trebali bismo promišljati sebe kao dio šire ekološke zajednice, gdje smo povezani sa svim oblicima života i materijama na Zemlji.

Ova promjena u perspektivi akcentira važnost prirode te postavlja očuvanje ekosustava u središte naših briga. Stoga zaključno, predmetni rad ne propitkuje samo općeniti fizički aspekt odnosa forme i materije kroz umjetnost, već ističe historijski istisnutu vrijednost tjelesnog iskustva. Kroz ovu duboku povezanost između umjetnosti, tjelesnog rada i psihičke stabilnosti pojedinca, potencirana je neizmjerana relevantnost ravnoteže između tijela i uma, čime krhke motike kao zaboravljeni artefakti podsjećaju na nekadašnju sinergiju discipline, fizičke aktivnosti i ekološke osviještenosti kroz dodir s prirodom. Duboko se nadam kako predstavljanjem publici neće ostati samo moja osobna napomena, već potencijalno postati podsjetnici čitave zajednice u očuvanju ljudskog zdravlja, ali i zdravlja širih ekosustava na Zemlji.

*izvor: **Rosi Braidotti**, *Posthumano*, Fakultet za medije i komunikacije Univerzitet Singidunum Beograd 2016.

prilog 1. fotografija postava sa Završne izložbe ALU Jadranfilm 2023.

prilog 2. fotografija postava sa Završne izložbe ALU Jadranfilm 2023. (detalj)

prilog 3. fotografija postava sa izložbe ALU Perspektiva 2 HDLU 2023.

prilog 4. fotografija postava sa izložbe ALU Perspektiva 2 HDLU 2023. (detalj)

prilog 5. fotografija postava sa izložbe ALU Perspektiva 2 HDLU 2023.